

PDF 4 KURD

محمد ده روى



رازى ته نىسايى

# رازى ته نىايى

نه خىد هه ردى

٢٠٠٦

## ناوەندی چاپەمەنی و راگەیانندی خاڭ



ناوی گۆتێپ، رازی ئەلیایی  
بایەت، شێخ  
نوسینی، ئەحمەد هەردی  
گازی گۆمبەوتەرەس، هێدی، ئەحمەد  
دیزاینی بەرگ، ئەحمەد خۆشتا  
چاپی بەگەم ١٩٥٧  
چاپی دووهم ١٩٥٨  
تیراژ، (١٥٠٠) دانە

## ١١) بێ ئارامیی

ئاخ و داخ و دەرد: لە دەست تەنیایی  
پەشیویی بێ حەد، دەردی بێ دوا  
ئەم سەرسامییە  
بێ ئارامییە  
دل ئاکامییە  
کە ی دی کۆتایی؟

\* \* \*

بۆ هەركوێ ئەچم پێی خراپترم  
ناسرەوێ دڵە ی پر لە ناگرم  
نە لە ناو گولزار  
نە لای خزم و یار  
نە لە دەشت و شار  
نۆقرە ناگرم

\* \* \*

لە دەست شار هەڵدیم، ئەچم ناو گولزار  
لەوێش هەلناکەم، دیمەو ناوشار

<sup>١١)</sup> ئەم شیعەرە لە چاپی پەنگەندا نایە، بەگێژگە لەم شیعەکانی ئەسەرەکانی هەرزەکار پەندا «ناسارە، رەنگە  
هەوێنەکانی رۆژ، مامۆستا (هەمەڕ عارف) تەیز، کەسێکی ئێزایی نەپەستێم، شیعەرەگە خۆی شتیکی  
ئەوانۆ نایە، بەلام لە چار کاتی خۆیدا (کە ئێزیکە ی ئێو سەدەیکە لە هەرزەکار) شتیکی تازەییە، چ  
ئەرووی بابەت و چ ئەرووی ریزکردن و هەلپەرگرتن و شەڕی ئێزێد، بۆیە بە پێویستمان زانی  
بگۆڕینگە هەرزەکار.

وهك ئارام نهماو  
دل و پى سوتار  
خانهى خه رووخاو  
له دنيا بيزار

\* \* \*

كه به تىكه لىبون، وهها بيزارم  
بوچ به تهنيايى پەشێوه كارم؟  
بو وهك ره نهجه پرۆم  
وه پرس بووم له خۆم  
بو ههر كوێ نه پرۆم  
دل بى قهرارم؟

سلیمانی / ۱۹۳۸

## فەلسەفەى دلداری (١)

شېرى (شېلى، ئەمەرىكەلىك گراوود بەگوردی

كە جۇڭا<sup>(١)</sup> تىڭكەلى چەم بىن و چەمىش تىڭكەل بەدەرىيەن  
 شەمالىش پىر لەهەستىيى بىن، نىيە شت تاك و تەنيا بىن  
 بەقانونى خودا<sup>(٢)</sup> ئەشيا، ئەبىن تىڭكەل بەيەكتىن  
 ئىتر، بۇچى من و تۆ تىڭكەلى يەكتىر بىن نابىن...؟  
 كە كىو و كەز بىكەن ماچى ھەموو ئاسمانى بەرزوشىن،  
 شەپۆلىش ھەروەكو دلداری، لەمەل يەك دەستى ئالابىن  
 ئەبەد نابىن كە خوشكى گول، براى دەرکات و لىنى دوربىن  
 كە تىشكى رۆژ، زەمىنى ھەروەكو دولبەر، لەكۆشاپىن

<sup>(١)</sup> لەبىرەم دىت كاتى خۇي، ئەم شېرىم ئە گۇڭارى (ئەمەلىق قاضى)مە وەرگرتە كە  
 ئىستاش دەقە غەرىپەكەم لەبىرە، ئەمەش ئەمىرە كەلەگۇڭارى (گەلەڭلەردە) بۆلۈڭلەردە، بەلام  
 ئوسىرى بەرۈز مامۇستا (ھەمەرى) بەرۈزچەيى بىرى خىستەمە، كە ئە ١١ ئىيۇل ١٩٣٩دا ئەم  
 شېرىم ئە خەلەنەمەي (رۇي)دا بۆلۈڭلەردە، واتە چەند مانگىك پىش ئەمەي گۇڭارى (گەلەڭلەردە)  
 ئەشوپاش ١٩٩٠ ئەم شېرىم پەنەخشان پىكات بەگوردى و لەمارە ٣ سالى ١٩ يارى بىكەنەم.  
 كەچى ئەسالى ١٩٩٢ كە ئەم شېرىمى من ئەگەلەڭلەردە ئوسرا، ئىيۇنەكەي وى ئىيۇنەكەي  
 كەراپكەپەنەت، گواپە (شېرىمەكەي) من ئە پەنەخشانەكەي (گەلەڭلەردە) وەرگرتەم، ئەكەتەكە كە  
 شېرىمەكە چەند مانگىك پىش پەنەخشانەكە (گەلەڭلەردە) ئە (رۇي)دا بۆلۈڭلەردە وەك مامۇستا ھەمە  
 بىرى خىستەمە، بەم بۆلەنەمە زۆر سىياسى مامۇستاي ئاويرار ئەكەم، ھېوادارم وىلەپان زۆرەنەت،  
 ھەروەك سىياسى مامۇستا (مەلەكە سالىح كەرىم) ئەكەم كە تارى (ئەمەلىق قاضى)بى بىر خىستەمە.  
<sup>(٢)</sup> ئە (گەلەڭلەردە) (كە جۇڭە) ئوسرا.

<sup>(٣)</sup> ئە پروي كىشەمە ئەبىن پىيىت (خۇوا) بەدور وار، لەمەنەمە (خۇوا)م بەرەستى زاتى.

ئەوا مانگىش ئەكا ماچى بەحر، گەر تۆش ئەكەى ماچم<sup>(۴)</sup>  
 ھەمووى بىن كەلكە ئەم ماچانە، بىن تۆ فائىدەى نابىن<sup>(۵)</sup>.

بەغدا / ۱۹۳۹

---

<sup>(۴)</sup> ئە (گەلاۋىيىن)دا (گەرتۆش ئەكەى ماچىن) ئوسراۋى پەيپى ئەۋدى كە مامۇستقا (ھومەر پەرزەنتى)  
 بۆى ئوسىيۇم ۋالپارە ئە (زىن)ىشدا ھەر (ماچىن) ئوسراۋى، راستىيەكەى ئەرمىيە كە ئوسىيۇم.  
<sup>(۵)</sup> ئەم شەپەرە ئە چاچى يەكەمدا ئىيىيە.



## ئەي ديدە پەري (۱)

ئەي ديدە پەري بەودەمە، بەو كۆلمە گۆلىنە  
بۇ كەس نىيە تاسەر: ئەوهرى، ئەم گۆلى ژىنە  
تاسەر نىيە ئەم نازە: وەھا دوورى مەبىنە  
ئەوچاوە گەلاويزە خەلاتى كە بىرىنە  
ئەو زولفە كە ئىستاكە دووتوئى عەنبەرى چىنە  
روژىكى كە دى، تىكەلى توئى خاكى زەمىنە  
\* \* \*

ئەو گەردنە بىنگەردە كە وەك تەختى بلوورە  
ئەو لىوود كە وەك خونچە تەرو ناسك و سوورە  
ئىستاكە بەبى رەحمى سزاي جەورو فتورە  
لاي واپە، كە ژىن فانى نىيە و رىگەبى دوورە  
نايزانى كە ھەر پەنجەين لەم خاكى زەمىنە  
كۆلمى دەھزار (لەيل) و دەمى سەد (مەم وزىن)ە

<sup>۱۰</sup> ئەم شىعرە كاتى خۇي، قەرزنامە، پان پا بلىيۇن: خەوتنامەي (ژىن)داو بەتاوى (تەراپىت لەبىرىن) بۆلگۈرەتەوەر لەمەندى شويۇندا، دەستكارى شەردە كىراو (بېروكە ژىن) ژمارە ۵۷۷ ۲۱ ى تەگستۆسى ۱۹۳۹ ل ۱) كە لەمەرفەتلىكى تىدا ياسى تەكەم، لەسالى ۱۹۹۷ دىن كە شىعرەكەي خۇم لەبىرىو ئەو دەبوو (ە رازى تەنبايى) دا بۆلۈم كىرەوود بىن ئەوهرى گۆيى بىدەمە دەستكارى كىرەندەكەي (ژىن)ە.

شاياتى ياسى ئىستاش دەلى شىعرەكەي خۇم و ھەندىكە شويۇنى ئەم دەستكارىيەي ژىنم بە تىكپايسى لەبىر مازە: بەلام بۆلەوهرى بەورەي شويۇن ئەندازەي دەستكارىيەكەن يىزانم، جەزىمكەرد دەلى بۆلگۈرەندەكەي (ژىن)م لەبىر دەستى بىن: ئەم روورە زۆر سولياسى ھارپىنى بەرپۇز كاكە (ئەبىدوللاھەزىن) تەكەم، كە ئەك ھەر ژمارە سالى رۇزنامەي ژىنى بۇ دۆزىمەوەر، بەلكو دەلى بۆلگۈرەندەكەي ژىنىشى بۇ ھىنام.



ئەمرو دلی بێچارە ئەبەیی ئەیخەیتە ناوداو  
 نایزانی سبەیننی ئەکەوی سەرکزو داماو  
 ئەو جوانییە ئەپوات و لەچاو گوم ئەبێ وەك ئاو  
 ئەو رۆژە ئەبێ دائیمە هەر بێنیە بەرچاو  
 تا رەحمی بکەیی ئیستاکە بەم زام و برینە  
 سەرکز ئەبێ لەو جینگە بێ سامانی زەمینە  
 \* \* \*

ئەم چەند قسەبەم وتووە بەتۆ، ئیستە<sup>(٢)</sup> بەچاکی  
 گەرچی ئەشیزانم<sup>(٣)</sup> دلی بەردت نییە باکی  
 مەروانەرە ئەمرو، کە بەپروومەت گولی تاکێ  
 بپوانە سبەیننی، کە لەناو دامەنی خاکی  
 سەد لەیلی وەکو تۆ بوو لەم روشنی ژینە  
 ئیستاکە لەناو، جەرگەیی تاریکی زەمینە

سەیمانی / ١٩٣٩

<sup>(٢)</sup> لەچاکی بەکەمدا لەیانی (ئیستاک): (ئەمرو) ئوسراوە.

<sup>(٣)</sup> لەچاکی بەکەمدا (گەرچی ئەشیزانی) ئوسراوە.

## تەنگۆی کوردی (۱)

تاقانە خونچەگە ی باخی ژیانم  
 زیندوو کەرەوێ ناواتی بێ گیانم  
 رۆشنکەری، رینگای ژین و مانم  
 با لە دەستی، ژینی پەستی، شارودی، شارودی  
 راکەین و رووبکەینە چۆل و هەردی، ناو هەردی  
 تەنیا، وەك ئاسکۆلە ی کۆسار  
 رووبکەینە قەدشاخ و ناوگولزار<sup>(۱)</sup>

\* \* \*

لەقادپالی شاخی هەزار بەهەزار  
 لەسای سێبەری درەختی ناوگولزار  
 کونجی بکەین بەهیلانە و هەوار  
 دەست لەگەردن، تاکو مردن، شوخ و شاد، شوخ و شاد

<sup>(۱)</sup> ئەم شیعەرەم لەسەر ئاوازیکی رۆژئاوایی دانراوە لە چارپیچکەوتنیکی ئەدەبییدا ساڵی ۱۹۸۱ و لەبەردەنگە ئەم شیعەرەم ساڵی ۱۹۴۸ و تەبئیت، بەلام لەدوازییدا چەند بەلگەو سۆزراکیک بیرمان خستەبەرە کە لە ساڵی (۱۹۱۱)دا یوو، پێش ئەوەی بێم بە مامۆستای قوتابخانە بەیەک نەو ماڤکیک، بەهەرحال، من ئێستا لەدووشکە دلتیام، یەكەمیان ئەوەیە دانی شیعەرەکە ساڵی ۱۹۱۱ یوو، دووەمیان ئەوەیە، دلتیام ئەوەی کە ئێکە ئەم شیعەرەم وتوو، هێچ جۆرە ئاشناوەتیم لەگەڵ هێچ حیزب و سیاسەتێکدا نەبوو، بەلام هەرچی بەرێژم (د. عیزەدین مستەفا) واکەزانی ئەم شیعەرە دانی ساڵی ۱۹۱۹ دانراوە، ئەوەی ئەوە ئەیکە ئەم بەلگەیکە یل بێرەبەرە ی ساڵانی ۱۹۱۹ ی من، بێرە ئەکتۆرنەگە ی مامۆستای ئاوبەر (الواقعی فی الادب دار المکتبە العسریه پلا تاریخ بیروت ص ۱۰۹)

لەکتەتیکدا گە وەگە لەپێشەوێ ئوسیم، ساڵی ۱۹۴۱ و تراوە.

<sup>(۲)</sup> ئەم دێرە لە چارپیچکەوتنی، ئەبیرچووزوو.

خه می دنیا، به ماچ بدهین به باد، هه به باد  
گوڤات، هه لمزم پر به دهم  
سووره نگه پئی هینده ماچی کهم

سلیمانی / ۱۹۴۱

## شۆرشى ئاۋمىدى

"لەكاتىكىدا گە ئادەمىزاد، بەرىكەت بۆي دەرنەگەوتت؛ گە ئەو تىرىقەي  
يىكەيىنەي، بەمەكى خۇشەويستى ئەزانى، ھەوتى تەفرەدان و دەست بىرنە،  
لەكاتى وادا، ئادەمىزاد، رقى لەلدەرى و خۇشەويستى بەجۆرەك ھەلەسى گە  
خەز ناگات تەنەت چارەي ئەو يادگارەش بىنەت گە لەو دلدەرىيە بەجى  
ماون.. لەكاتىكى وادا ئەم ھەلەستەي خوارەو داندراوہ."

بناغەو چىنى دىوارى

تەلارى بەرىزى دلدەرىيى

بەسەر لانەي دلا رووخا ، تەپوتۇزى خەمى ھىنا

بەدوى بالدارى ئاواتى، فېرىوى بىن سەرو شوينا

دەسا ئەي پايىزى ماتەم ، ئەوئەدەم تاسە پىن ماوہ

ھەموو ئەو يادگارەي لەو ژيانى غەشقە جىن ماوہ

بەجارى وەك گەلا سەروەي خەزانەت گىشتى رامانى

بەوردىي ھەر گەلايىكى، ببا بۆ قورۇن و چالى

\* \* \*

دەبا (با) رەش لە دوايىدا

لەبىيانى... لەماويدا

تەپوتۇزىكى وا بىنى، ھەرا يەكجارىي بخروشى

سەرى ئەو قورۇن و چالە، وەكو گۆرپچكە داپوشى

لەپاشانا بەباي وەشتا، لەسەردا ھەورى رەش بىنى

بەگۆرى يادگارا، با، بەخوپ تاوى ببارىنى

دەبا بمرى بەيەكجارىي لەگۆرى تەنگ و تەنيادا

نیشانەو ناوى ھەلگىرى لەناو بازارى دنيايدا

بەئى با گەردەلولى بى  
 ئەوى بۇنىكى تۆى لىيى  
 ۋەكو ئەو پووشە راپىچى بكا بۇ گۆرى تەنيایى  
 بەگويا با بچرىيىنى نقامى عومرى كۆتايى  
 پەپو<sup>(۱)</sup> ھاوپازى<sup>(۲)</sup> ويرانە نیشانەى مەرگى رووناكىى  
 بەدەنگى شومى با شىوون بكا بۇ گيانى ناپاکی  
 لەسەر ئەو دەنگ و ئاوازە، دەبا شەيتانى راپايى  
 سەماى پىر تەوسى بى شەرمى بكا بۇ عەشقى كۆتايى  
 \* \* \*

دەبا دەستى سەمكارى  
 ژيانى پىر لەزۇردارى  
 لەيادا بيسىرى شىووت لەيادی ژين و گەردوونا  
 بەبى رحمانە غەرقى كا، لەبەحرى قولى ونبوونا  
 ونى كا با لەبەرچاوم، نىگارى چاوى فىلاووت  
 گولى بى بۆنى جوانيت و بزەى سەرلىوى ژەهراووت  
 بەتاپۆى<sup>(۳)</sup> يادگارى تىكشكاوى بى سەرپىنۆه  
 بەلدارى عومرى كورت و شەوانى جوانەمەرگىو

سەيمانى / ۱۹۴۴

<sup>(۱)</sup> پەپو: لێرەدا مەبەست (گۆندەپەپو) گەلای ئۆمە (گۆندەپەپو) شى بى ئەلێن.

<sup>(۲)</sup> لەچاپى يەكەمدا (ھامىز) ئوسراو (رازى تەنيایى ل ۱۹).

<sup>(۳)</sup> تاپۆ لەشارەزۆر پەقارەپەك، ئەلێن كە بەعاستەم دياربێت. لێرەدا ئەجۆى (شېخ)ى ھەرىبى بەكارھێنراوە.



## دلتکی تیکشاو<sup>(۱)</sup>

نەم شیعەر، هەرچەندە لەچاپی بەکەمدا جەوت بەیتە، لەگەڵ ئەوەشدا روژنەبیران، کەلێک بابەخێان پێداوە و لێی دواون . هێ وابوو نەم شیعەری، بەیادکردنەوەی فۆناخیکێ سیاسی زانیوە! لەبەرئەوە پێی وابوو ئوای سالی ۱۹۴۹ دانراوە! وەك هاورێی بەرێز (د.عیزەدین مستەفا<sup>(۲)</sup>)، هێ واش بوو گەرمەوی لەسەرئەوە گردوو، کە کواپە مە ناتوانم نەم شیعەر ئەواوێکم! وەك هاورێی بەرێز عامۇستا (عومەر عارف)، هێ واش بوو، وەك عامۇستا (کاگەي فەلەلەج) کە لای وابوو، نەك هەرئەنجا نەم شیعەر دا ئەتوانیوە (بگەمە گۆتایەکی سەرکەوتوانە)، بەلێكو جارێکی تر ناتوانم شیعەری ئۆی لەو بابەتە بێم !! بەهەرحال، ئەوانەش، ئەوانەي ئاشای شیعری گۆن، نەم ئەواوکردنە بەهۆنەرێك ئەزان! چونکە لەشیعی گۆندا لابردن و زیادکردنی جەند بەبێك، شتیکی ئەوەندە گران نیە.

هەرچۆنێ یێت، ئێستا کە شیعەرەگەم ئەواوکردوو پێشگەشی روژنەبیرانی گوردی نەگەم، هیوام وایە، نامی هەمان جەوت بەیتەگەي پێشووی لێ بێن.

ئەحمەد هەردی

بەسەرنامی لەسەر لوتکەي بێندی گەنجیی وەستام  
شەریقی عومری رابردووم وەكو خەو دێتە بەرچاوم  
شەریقی چی؟ سەرپا سەرگۆرشتەي<sup>(۳)</sup> ناومیدیمە

<sup>(۱)</sup> نەم شیعەر لەچاپی بەکەمدا ئاوی ناومیدی، یە، چۆنکە ئەوێدا بەسەرنامی دی، کەمەبەستی ... هەردی شیعەرەگەي، ئەوانەنەکرۆ. بێوانە (زۆری ئەنجا، چاپی بەکەم ل ۲۲)

<sup>(۲)</sup> هاورێی بەرێز (د.عیزەدین مستەفا) و ئەزانیت نەم شیعەر بۆی سالی ۱۹۴۹ دانراوە، لەبەرئەوە بەیادکردنەوەی فۆناخیکێ سیاسی، جان بەشیوەتیکی ئەو فۆناخەي ئەزانیت! بێوانە دکتۆرانامەگەي: (هەڵەبەي فی الادب الکوردی ص ۱۰۹) ئەکاتیکیدا نەم شیعەر لەسالی ۱۹۴۶ دە وێراوەر یاسی بەسەرنامی ... وەشەوێستییەگەو هەچیت.

<sup>(۳)</sup> لەچاپی بەکەمدا (سەرگۆرشتە) نوێراوە.



فلیمی پر له ناسۆری هه ره سهینانی لایمه  
 تروسکه ی تیا به دی ناکه م، سه رنجم چه نه لیداوه  
 له تاپۆی نامرادیم و ته می ناسۆری به لاوله  
 نه وی نه وساکه رووناکیی نه دا به م ژینه شیواوه<sup>(1)</sup>  
 دلنکی پر له نا ههنگ بوو، که ئیستا پاکی رووخواوه  
 \* \* \*

به ئی نه وسه دلنکم بوو، که سه رچاوه ی ژیانم بوو  
 دلن مه له نه دی ناوات و ته وژم و تی نی گیانم بوو  
 دلن گوئزاری دلداری و به هه شتی خوشه ویستی بوو  
 وه کو بتخاته مهیدانی بقی جوانیی په رستی بوو  
 له گه ل هاوارو گریانێ هه ژاران له شینا بوو  
 له گه ل ناله ی که ساسانا له خورپه و راچه نینا بوو  
 له ژیر سایه ی نه وینیکا، هه موو سیحریکی پۆشی بوو  
 له کونجیکی خه راباتا<sup>(2)</sup>، خه ریکی باده نه وشی بوو  
 دلن بوو دارو دیواری هه موو مهستی نیگاری بوو  
 هه موو سوچنکی نه سکردی، به ئینی تاقه یاری بوو  
 دلن، خونه ی ته مای وابوو، له خوشی نه و ده می وا کا<sup>(3)</sup>

<sup>(1)</sup> له چاپی یه که مه دا نوسراوه (نه وی په له ئۆزه رووناکی نه دا)، بیره عه له به نه نه دا وتیورم: (نه وی

نه وساکه رووناکی نه دا)، به لام که بۆ کا (مه محمود توفیق)م نویسه وه، خۆم نه و نه ستکاریه م

گره بوو، که ئیستا نه و نه ستکاریه به م است نازام.

<sup>(2)</sup> خه رابات: مه پێخه.

<sup>(3)</sup> ده می وا کا: ده می بکا ته وه.

که تیشکی ئەو لە لیویدا، گولای پرژینی دنیا کا  
 دانی، ئاماده بوو، تازی، ههزار ئاوازی ئی ههستی  
 به ههرجی گولبه دهه جاری به ههستی لیی بدا، دهستی  
 ته لاری دن، که دیواری وها ههستی ئەوینی بوو  
 له باوهش گرتنی بالای، هه موو ئاواتی ژینی بوو  
 گول و گولزاری دن وابوو خه یالی رۆژو هی شهویان  
 (کهوا پرشنگی دوو چاوت، پرژئی چاوی بی خهویان)<sup>(۷)</sup>  
 وه نه وشه و نیرگزو شهویو، هه موو سه رخۆشی قاسه ی بوون  
 له تهك سروه ی به یانیدا ته ماداری هه ناسه ی بوون  
 هه ناسه ی ئەو، که بی، رایانژ نه نی و ماچی کا، روویان  
 که دایبیین، له جینی سروه ی به یانی، زولف و گیسوویان  
 هه موو پیکیکی مه ی نو شیی، به یادی ئەو، که پر مه ی بوو  
 له مه یخانه ی دلا که یلی بزه ی ئەو جووته لیوه ی بوو  
 هه موو پارانه وه ی وابوو، به شیوان و سبه ینانی  
 که رۆژی لیوی پر قاسه ی، له سه ردوو لیوی ئەو دانی

\* \* \*

که چی ئەو کۆشکی چهند ساله ی، دلم بنچینه که ی دانا  
 به ته نیا گه رده لولیکی (نه هاتی)، چوو به ناسمانا  
 هه موو ئەو نیازو ئاواته ی، له ناو ناخی ده روونا بوو

<sup>(۷)</sup> سه رچاوه ی ئەم ئیوه به یله له شهیرزگی (عیطانیل) نوه ی نه بوو وه رگیراوه (کهول اللهم عینی بشعاع من ضیاء کئی شراک).

له داخی بى به ئىنى ئه، به چارى ته فر و توونا بوو  
 به ئى، کاتى به خومزانى، به هارى پر ئه وىن روى  
 خه و ناواتى چه ند ساله و به ئىنى پى گه وىن روى  
 گه لىکم پشگنى دنيا، له دروى ئه و جووته لىوهى ئه و  
 هزار ئه فسوس! نه ئه و رۆژهم به دى کرد و نه شىوهى ئه و  
 نه پرشنگى له خونچهى دا، نه په نچهى دا، له تارى دل<sup>(8)</sup>  
 نه به ژنى شوخ و شهنگى بوو به مىوانى ته لارى دل<sup>(9)</sup>  
 نه چاوانى گولى رشت و نه کلچىوکى پياھىنا  
 نه پرچى نىرگزی مهست و، وه نه وشهى شىنى داهىنا  
 نه پىكى نايه سه رلىو و، نه بىستم رازى شىرىنى  
 نه مالىاوايى لىکردم، نه ئىتر شىوه ييم بىنى  
 \* \* \*

به ئى ئه و خونچه يهى چه ند ههنگ په شوکا بوون له ژىر پىيدا  
 خه وى رۆژوشه وى وابوو گزنگى چاوى تو لىيدا<sup>(10)</sup>  
 که چاوى توى نه دى شىوا، له داخا گولمى خوا کردى  
 گه لاكانى وه کو عومرى منى بىچاره يا بردى<sup>(11)</sup>

<sup>(8)</sup> له به ئىته وه، به ئىکرايى وه لاس به پىته کاش پىشور دهست پى نهکات. بۆ نمونه: ئىوهى پىته مى  
 نه به ئىته. په پوه ئى به پىتى ده بىم و يانزه به ميره هه به  
<sup>(9)</sup> له ئىوهى دوه مهش، وه لاس به پىتى دوانزه به ميره تکام واپه له پىته کاشى ترىشتا بگه پىته وه بۆ  
 به پىته کاشى دواى به پىتى دوانزه... هه  
<sup>(10)</sup> له دوى به پىته وه، چارىکى تر، وه لاس به پىته کاشى پىشور. پىک به پىته دهست پى نهکات، به لاس  
 به پىته کاشى (به پىته به پىته وه به پىته کاشى دواى ئه و)

تەلى دىل، چەندە سەيرى كرد، كە پەنجەى تۆى ئەدى چاوى  
 دەروونى بوو بەگۆرىچەى ھەموو ئاوازی تاساوى  
 ئەلارى دىل كە رۇشن بوو، بەودى تۆبى بەمىوانى  
 ھەوارى چۆل و ھۆلى بوو بەگۆرى گردى سەيوانى<sup>(۱۲)</sup>  
 گۆلى باخى دىل، چاوى، بەدروى تۆدا ئەودەند گىرا  
 ھەتاكو چاودەكەى خوڤشى، لەدەورى چاوى تۆ گىرا  
 وەنەوشەو دەستە خوشكانى، لەبى مەیلیى ھەناسەى تۆ  
 ھەناسەى دەرنەچوو دەمیان و تاساشن، لەتاسەى تۆ  
 وە یا ئەو پىكە رەنگىفەى كە ھەر ئەیبیست لەتۆ دەنگى  
 لەداخا بادەكەى رشت و، سەرى خۆى دایە بەر سەنگى  
 لەپاشا، گەردوتۆزقانى، كە وەك كەرتى دلى من بوو  
 بەكى رووى كردە سوچىك و لەتارىكى شەوا ون بوو  
 \* \* \*

بەلى، ئىستا ئەوى جىماوہ بۆ من، یادگارنىكە  
 بەسەرھاتى دلى وردو بەسەرچوونى بەھارىكە

(لەسالى (۱۹۴۶) دا وتراوہ و

لەنيسانى (۱۹۸۳) دا تەواوگراوہ)

<sup>۱۲</sup> گردى سەيوان: گردىكى بچووكە و گۆرستانى شارى سلیمانىيە، كەرتۆتە باشوورى خۆرەلان  
 ۱۷-۱۸-۱۹-۲۰-۲۱-۲۲-۲۳-۲۴-۲۵-۲۶-۲۷-۲۸-۲۹-۳۰-۳۱-۳۲-۳۳-۳۴-۳۵-۳۶-۳۷-۳۸-۳۹-۴۰-۴۱-۴۲-۴۳-۴۴-۴۵-۴۶-۴۷-۴۸-۴۹-۵۰-۵۱-۵۲-۵۳-۵۴-۵۵-۵۶-۵۷-۵۸-۵۹-۶۰-۶۱-۶۲-۶۳-۶۴-۶۵-۶۶-۶۷-۶۸-۶۹-۷۰-۷۱-۷۲-۷۳-۷۴-۷۵-۷۶-۷۷-۷۸-۷۹-۸۰-۸۱-۸۲-۸۳-۸۴-۸۵-۸۶-۸۷-۸۸-۸۹-۹۰-۹۱-۹۲-۹۳-۹۴-۹۵-۹۶-۹۷-۹۸-۹۹-۱۰۰-۱۰۱-۱۰۲-۱۰۳-۱۰۴-۱۰۵-۱۰۶-۱۰۷-۱۰۸-۱۰۹-۱۱۰-۱۱۱-۱۱۲-۱۱۳-۱۱۴-۱۱۵-۱۱۶-۱۱۷-۱۱۸-۱۱۹-۱۲۰-۱۲۱-۱۲۲-۱۲۳-۱۲۴-۱۲۵-۱۲۶-۱۲۷-۱۲۸-۱۲۹-۱۳۰-۱۳۱-۱۳۲-۱۳۳-۱۳۴-۱۳۵-۱۳۶-۱۳۷-۱۳۸-۱۳۹-۱۴۰-۱۴۱-۱۴۲-۱۴۳-۱۴۴-۱۴۵-۱۴۶-۱۴۷-۱۴۸-۱۴۹-۱۵۰-۱۵۱-۱۵۲-۱۵۳-۱۵۴-۱۵۵-۱۵۶-۱۵۷-۱۵۸-۱۵۹-۱۶۰-۱۶۱-۱۶۲-۱۶۳-۱۶۴-۱۶۵-۱۶۶-۱۶۷-۱۶۸-۱۶۹-۱۷۰-۱۷۱-۱۷۲-۱۷۳-۱۷۴-۱۷۵-۱۷۶-۱۷۷-۱۷۸-۱۷۹-۱۸۰-۱۸۱-۱۸۲-۱۸۳-۱۸۴-۱۸۵-۱۸۶-۱۸۷-۱۸۸-۱۸۹-۱۹۰-۱۹۱-۱۹۲-۱۹۳-۱۹۴-۱۹۵-۱۹۶-۱۹۷-۱۹۸-۱۹۹-۲۰۰-۲۰۱-۲۰۲-۲۰۳-۲۰۴-۲۰۵-۲۰۶-۲۰۷-۲۰۸-۲۰۹-۲۱۰-۲۱۱-۲۱۲-۲۱۳-۲۱۴-۲۱۵-۲۱۶-۲۱۷-۲۱۸-۲۱۹-۲۲۰-۲۲۱-۲۲۲-۲۲۳-۲۲۴-۲۲۵-۲۲۶-۲۲۷-۲۲۸-۲۲۹-۲۳۰-۲۳۱-۲۳۲-۲۳۳-۲۳۴-۲۳۵-۲۳۶-۲۳۷-۲۳۸-۲۳۹-۲۴۰-۲۴۱-۲۴۲-۲۴۳-۲۴۴-۲۴۵-۲۴۶-۲۴۷-۲۴۸-۲۴۹-۲۵۰-۲۵۱-۲۵۲-۲۵۳-۲۵۴-۲۵۵-۲۵۶-۲۵۷-۲۵۸-۲۵۹-۲۶۰-۲۶۱-۲۶۲-۲۶۳-۲۶۴-۲۶۵-۲۶۶-۲۶۷-۲۶۸-۲۶۹-۲۷۰-۲۷۱-۲۷۲-۲۷۳-۲۷۴-۲۷۵-۲۷۶-۲۷۷-۲۷۸-۲۷۹-۲۸۰-۲۸۱-۲۸۲-۲۸۳-۲۸۴-۲۸۵-۲۸۶-۲۸۷-۲۸۸-۲۸۹-۲۹۰-۲۹۱-۲۹۲-۲۹۳-۲۹۴-۲۹۵-۲۹۶-۲۹۷-۲۹۸-۲۹۹-۳۰۰-۳۰۱-۳۰۲-۳۰۳-۳۰۴-۳۰۵-۳۰۶-۳۰۷-۳۰۸-۳۰۹-۳۱۰-۳۱۱-۳۱۲-۳۱۳-۳۱۴-۳۱۵-۳۱۶-۳۱۷-۳۱۸-۳۱۹-۳۲۰-۳۲۱-۳۲۲-۳۲۳-۳۲۴-۳۲۵-۳۲۶-۳۲۷-۳۲۸-۳۲۹-۳۳۰-۳۳۱-۳۳۲-۳۳۳-۳۳۴-۳۳۵-۳۳۶-۳۳۷-۳۳۸-۳۳۹-۳۴۰-۳۴۱-۳۴۲-۳۴۳-۳۴۴-۳۴۵-۳۴۶-۳۴۷-۳۴۸-۳۴۹-۳۵۰-۳۵۱-۳۵۲-۳۵۳-۳۵۴-۳۵۵-۳۵۶-۳۵۷-۳۵۸-۳۵۹-۳۶۰-۳۶۱-۳۶۲-۳۶۳-۳۶۴-۳۶۵-۳۶۶-۳۶۷-۳۶۸-۳۶۹-۳۷۰-۳۷۱-۳۷۲-۳۷۳-۳۷۴-۳۷۵-۳۷۶-۳۷۷-۳۷۸-۳۷۹-۳۸۰-۳۸۱-۳۸۲-۳۸۳-۳۸۴-۳۸۵-۳۸۶-۳۸۷-۳۸۸-۳۸۹-۳۹۰-۳۹۱-۳۹۲-۳۹۳-۳۹۴-۳۹۵-۳۹۶-۳۹۷-۳۹۸-۳۹۹-۴۰۰-۴۰۱-۴۰۲-۴۰۳-۴۰۴-۴۰۵-۴۰۶-۴۰۷-۴۰۸-۴۰۹-۴۱۰-۴۱۱-۴۱۲-۴۱۳-۴۱۴-۴۱۵-۴۱۶-۴۱۷-۴۱۸-۴۱۹-۴۲۰-۴۲۱-۴۲۲-۴۲۳-۴۲۴-۴۲۵-۴۲۶-۴۲۷-۴۲۸-۴۲۹-۴۳۰-۴۳۱-۴۳۲-۴۳۳-۴۳۴-۴۳۵-۴۳۶-۴۳۷-۴۳۸-۴۳۹-۴۴۰-۴۴۱-۴۴۲-۴۴۳-۴۴۴-۴۴۵-۴۴۶-۴۴۷-۴۴۸-۴۴۹-۴۵۰-۴۵۱-۴۵۲-۴۵۳-۴۵۴-۴۵۵-۴۵۶-۴۵۷-۴۵۸-۴۵۹-۴۶۰-۴۶۱-۴۶۲-۴۶۳-۴۶۴-۴۶۵-۴۶۶-۴۶۷-۴۶۸-۴۶۹-۴۷۰-۴۷۱-۴۷۲-۴۷۳-۴۷۴-۴۷۵-۴۷۶-۴۷۷-۴۷۸-۴۷۹-۴۸۰-۴۸۱-۴۸۲-۴۸۳-۴۸۴-۴۸۵-۴۸۶-۴۸۷-۴۸۸-۴۸۹-۴۹۰-۴۹۱-۴۹۲-۴۹۳-۴۹۴-۴۹۵-۴۹۶-۴۹۷-۴۹۸-۴۹۹-۵۰۰-۵۰۱-۵۰۲-۵۰۳-۵۰۴-۵۰۵-۵۰۶-۵۰۷-۵۰۸-۵۰۹-۵۱۰-۵۱۱-۵۱۲-۵۱۳-۵۱۴-۵۱۵-۵۱۶-۵۱۷-۵۱۸-۵۱۹-۵۲۰-۵۲۱-۵۲۲-۵۲۳-۵۲۴-۵۲۵-۵۲۶-۵۲۷-۵۲۸-۵۲۹-۵۳۰-۵۳۱-۵۳۲-۵۳۳-۵۳۴-۵۳۵-۵۳۶-۵۳۷-۵۳۸-۵۳۹-۵۴۰-۵۴۱-۵۴۲-۵۴۳-۵۴۴-۵۴۵-۵۴۶-۵۴۷-۵۴۸-۵۴۹-۵۵۰-۵۵۱-۵۵۲-۵۵۳-۵۵۴-۵۵۵-۵۵۶-۵۵۷-۵۵۸-۵۵۹-۵۶۰-۵۶۱-۵۶۲-۵۶۳-۵۶۴-۵۶۵-۵۶۶-۵۶۷-۵۶۸-۵۶۹-۵۷۰-۵۷۱-۵۷۲-۵۷۳-۵۷۴-۵۷۵-۵۷۶-۵۷۷-۵۷۸-۵۷۹-۵۸۰-۵۸۱-۵۸۲-۵۸۳-۵۸۴-۵۸۵-۵۸۶-۵۸۷-۵۸۸-۵۸۹-۵۹۰-۵۹۱-۵۹۲-۵۹۳-۵۹۴-۵۹۵-۵۹۶-۵۹۷-۵۹۸-۵۹۹-۶۰۰-۶۰۱-۶۰۲-۶۰۳-۶۰۴-۶۰۵-۶۰۶-۶۰۷-۶۰۸-۶۰۹-۶۱۰-۶۱۱-۶۱۲-۶۱۳-۶۱۴-۶۱۵-۶۱۶-۶۱۷-۶۱۸-۶۱۹-۶۲۰-۶۲۱-۶۲۲-۶۲۳-۶۲۴-۶۲۵-۶۲۶-۶۲۷-۶۲۸-۶۲۹-۶۳۰-۶۳۱-۶۳۲-۶۳۳-۶۳۴-۶۳۵-۶۳۶-۶۳۷-۶۳۸-۶۳۹-۶۴۰-۶۴۱-۶۴۲-۶۴۳-۶۴۴-۶۴۵-۶۴۶-۶۴۷-۶۴۸-۶۴۹-۶۵۰-۶۵۱-۶۵۲-۶۵۳-۶۵۴-۶۵۵-۶۵۶-۶۵۷-۶۵۸-۶۵۹-۶۶۰-۶۶۱-۶۶۲-۶۶۳-۶۶۴-۶۶۵-۶۶۶-۶۶۷-۶۶۸-۶۶۹-۶۷۰-۶۷۱-۶۷۲-۶۷۳-۶۷۴-۶۷۵-۶۷۶-۶۷۷-۶۷۸-۶۷۹-۶۸۰-۶۸۱-۶۸۲-۶۸۳-۶۸۴-۶۸۵-۶۸۶-۶۸۷-۶۸۸-۶۸۹-۶۹۰-۶۹۱-۶۹۲-۶۹۳-۶۹۴-۶۹۵-۶۹۶-۶۹۷-۶۹۸-۶۹۹-۷۰۰-۷۰۱-۷۰۲-۷۰۳-۷۰۴-۷۰۵-۷۰۶-۷۰۷-۷۰۸-۷۰۹-۷۱۰-۷۱۱-۷۱۲-۷۱۳-۷۱۴-۷۱۵-۷۱۶-۷۱۷-۷۱۸-۷۱۹-۷۲۰-۷۲۱-۷۲۲-۷۲۳-۷۲۴-۷۲۵-۷۲۶-۷۲۷-۷۲۸-۷۲۹-۷۳۰-۷۳۱-۷۳۲-۷۳۳-۷۳۴-۷۳۵-۷۳۶-۷۳۷-۷۳۸-۷۳۹-۷۴۰-۷۴۱-۷۴۲-۷۴۳-۷۴۴-۷۴۵-۷۴۶-۷۴۷-۷۴۸-۷۴۹-۷۵۰-۷۵۱-۷۵۲-۷۵۳-۷۵۴-۷۵۵-۷۵۶-۷۵۷-۷۵۸-۷۵۹-۷۶۰-۷۶۱-۷۶۲-۷۶۳-۷۶۴-۷۶۵-۷۶۶-۷۶۷-۷۶۸-۷۶۹-۷۷۰-۷۷۱-۷۷۲-۷۷۳-۷۷۴-۷۷۵-۷۷۶-۷۷۷-۷۷۸-۷۷۹-۷۸۰-۷۸۱-۷۸۲-۷۸۳-۷۸۴-۷۸۵-۷۸۶-۷۸۷-۷۸۸-۷۸۹-۷۹۰-۷۹۱-۷۹۲-۷۹۳-۷۹۴-۷۹۵-۷۹۶-۷۹۷-۷۹۸-۷۹۹-۸۰۰-۸۰۱-۸۰۲-۸۰۳-۸۰۴-۸۰۵-۸۰۶-۸۰۷-۸۰۸-۸۰۹-۸۱۰-۸۱۱-۸۱۲-۸۱۳-۸۱۴-۸۱۵-۸۱۶-۸۱۷-۸۱۸-۸۱۹-۸۲۰-۸۲۱-۸۲۲-۸۲۳-۸۲۴-۸۲۵-۸۲۶-۸۲۷-۸۲۸-۸۲۹-۸۳۰-۸۳۱-۸۳۲-۸۳۳-۸۳۴-۸۳۵-۸۳۶-۸۳۷-۸۳۸-۸۳۹-۸۴۰-۸۴۱-۸۴۲-۸۴۳-۸۴۴-۸۴۵-۸۴۶-۸۴۷-۸۴۸-۸۴۹-۸۵۰-۸۵۱-۸۵۲-۸۵۳-۸۵۴-۸۵۵-۸۵۶-۸۵۷-۸۵۸-۸۵۹-۸۶۰-۸۶۱-۸۶۲-۸۶۳-۸۶۴-۸۶۵-۸۶۶-۸۶۷-۸۶۸-۸۶۹-۸۷۰-۸۷۱-۸۷۲-۸۷۳-۸۷۴-۸۷۵-۸۷۶-۸۷۷-۸۷۸-۸۷۹-۸۸۰-۸۸۱-۸۸۲-۸۸۳-۸۸۴-۸۸۵-۸۸۶-۸۸۷-۸۸۸-۸۸۹-۸۹۰-۸۹۱-۸۹۲-۸۹۳-۸۹۴-۸۹۵-۸۹۶-۸۹۷-۸۹۸-۸۹۹-۹۰۰-۹۰۱-۹۰۲-۹۰۳-۹۰۴-۹۰۵-۹۰۶-۹۰۷-۹۰۸-۹۰۹-۹۱۰-۹۱۱-۹۱۲-۹۱۳-۹۱۴-۹۱۵-۹۱۶-۹۱۷-۹۱۸-۹۱۹-۹۲۰-۹۲۱-۹۲۲-۹۲۳-۹۲۴-۹۲۵-۹۲۶-۹۲۷-۹۲۸-۹۲۹-۹۳۰-۹۳۱-۹۳۲-۹۳۳-۹۳۴-۹۳۵-۹۳۶-۹۳۷-۹۳۸-۹۳۹-۹۴۰-۹۴۱-۹۴۲-۹۴۳-۹۴۴-۹۴۵-۹۴۶-۹۴۷-۹۴۸-۹۴۹-۹۵۰-۹۵۱-۹۵۲-۹۵۳-۹۵۴-۹۵۵-۹۵۶-۹۵۷-۹۵۸-۹۵۹-۹۶۰-۹۶۱-۹۶۲-۹۶۳-۹۶۴-۹۶۵-۹۶۶-۹۶۷-۹۶۸-۹۶۹-۹۷۰-۹۷۱-۹۷۲-۹۷۳-۹۷۴-۹۷۵-۹۷۶-۹۷۷-۹۷۸-۹۷۹-۹۸۰-۹۸۱-۹۸۲-۹۸۳-۹۸۴-۹۸۵-۹۸۶-۹۸۷-۹۸۸-۹۸۹-۹۹۰-۹۹۱-۹۹۲-۹۹۳-۹۹۴-۹۹۵-۹۹۶-۹۹۷-۹۹۸-۹۹۹-۱۰۰۰-۱۰۰۱-۱۰۰۲-۱۰۰۳-۱۰۰۴-۱۰۰۵-۱۰۰۶-۱۰۰۷-۱۰۰۸-۱۰۰۹-۱۰۱۰-۱۰۱۱-۱۰۱۲-۱۰۱۳-۱۰۱۴-۱۰۱۵-۱۰۱۶-۱۰۱۷-۱۰۱۸-۱۰۱۹-۱۰۲۰-۱۰۲۱-۱۰۲۲-۱۰۲۳-۱۰۲۴-۱۰۲۵-۱۰۲۶-۱۰۲۷-۱۰۲۸-۱۰۲۹-۱۰۳۰-۱۰۳۱-۱۰۳۲-۱۰۳۳-۱۰۳۴-۱۰۳۵-۱۰۳۶-۱۰۳۷-۱۰۳۸-۱۰۳۹-۱۰۴۰-۱۰۴۱-۱۰۴۲-۱۰۴۳-۱۰۴۴-۱۰۴۵-۱۰۴۶-۱۰۴۷-۱۰۴۸-۱۰۴۹-۱۰۵۰-۱۰۵۱-۱۰۵۲-۱۰۵۳-۱۰۵۴-۱۰۵۵-۱۰۵۶-۱۰۵۷-۱۰۵۸-۱۰۵۹-۱۰۶۰-۱۰۶۱-۱۰۶۲-۱۰۶۳-۱۰۶۴-۱۰۶۵-۱۰۶۶-۱۰۶۷-۱۰۶۸-۱۰۶۹-۱۰۷۰-۱۰۷۱-۱۰۷۲-۱۰۷۳-۱۰۷۴-۱۰۷۵-۱۰۷۶-۱۰۷۷-۱۰۷۸-۱۰۷۹-۱۰۸۰-۱۰۸۱-۱۰۸۲-۱۰۸۳-۱۰۸۴-۱۰۸۵-۱۰۸۶-۱۰۸۷-۱۰۸۸-۱۰۸۹-۱۰۹۰-۱۰۹۱-۱۰۹۲-۱۰۹۳-۱۰۹۴-۱۰۹۵-۱۰۹۶-۱۰۹۷-۱۰۹۸-۱۰۹۹-۱۱۰۰-۱۱۰۱-۱۱۰۲-۱۱۰۳-۱۱۰۴-۱۱۰۵-۱۱۰۶-۱۱۰۷-۱۱۰۸-۱۱۰۹-۱۱۱۰-۱۱۱۱-۱۱۱۲-۱۱۱۳-۱۱۱۴-۱۱۱۵-۱۱۱۶-۱۱۱۷-۱۱۱۸-۱۱۱۹-۱۱۲۰-۱۱۲۱-۱۱۲۲-۱۱۲۳-۱۱۲۴-۱۱۲۵-۱۱۲۶-۱۱۲۷-۱۱۲۸-۱۱۲۹-۱۱۳۰-۱۱۳۱-۱۱۳۲-۱۱۳۳-۱۱۳۴-۱۱۳۵-۱۱۳۶-۱۱۳۷-۱۱۳۸-۱۱۳۹-۱۱۴۰-۱۱۴۱-۱۱۴۲-۱۱۴۳-۱۱۴۴-۱۱۴۵-۱۱۴۶-۱۱۴۷-۱۱۴۸-۱۱۴۹-۱۱۵۰-۱۱۵۱-۱۱۵۲-۱۱۵۳-۱۱۵۴-۱۱۵۵-۱۱۵۶-۱۱۵۷-۱۱۵۸-۱۱۵۹-۱۱۶۰-۱۱۶۱-۱۱۶۲-۱۱۶۳-۱۱۶۴-۱۱۶۵-۱۱۶۶-۱۱۶۷-۱۱۶۸-۱۱۶۹-۱۱۷۰-۱۱۷۱-۱۱۷۲-۱۱۷۳-۱۱۷۴-۱۱۷۵-۱۱۷۶-۱۱۷۷-۱۱۷۸-۱۱۷۹-۱۱۸۰-۱۱۸۱-۱۱۸۲-۱۱۸۳-۱۱۸۴-۱۱۸۵-۱۱۸۶-۱۱۸۷-۱۱۸۸-۱۱۸۹-۱۱۹۰-۱۱۹۱-۱۱۹۲-۱۱۹۳-۱۱۹۴-۱۱۹۵-۱۱۹۶-۱۱۹۷-۱۱۹۸-۱۱۹۹-۱۲۰۰-۱۲۰۱-۱۲۰۲-۱۲۰۳-۱۲۰۴-۱۲۰۵-۱۲۰۶-۱۲۰۷-۱۲۰۸-۱۲۰۹-۱۲۱۰-۱۲۱۱-۱۲۱۲-۱۲۱۳-۱۲۱۴-۱۲۱۵-۱۲۱۶-۱۲۱۷-۱۲۱۸-۱۲۱۹-۱۲۲۰-۱۲۲۱-۱۲۲۲-۱۲۲۳-۱۲۲۴-۱۲۲۵-۱۲۲۶-۱۲۲۷-۱۲۲۸-۱۲۲۹-۱۲۳۰-۱۲۳۱-۱۲۳۲-۱۲۳۳-۱۲۳۴-۱۲۳۵-۱۲۳۶-۱۲۳۷-۱۲۳۸-۱۲۳۹-۱۲۴۰-۱۲۴۱-۱۲۴۲-۱۲۴۳-۱۲۴۴-۱۲۴۵-۱۲۴۶-۱۲۴۷-۱۲۴۸-۱۲۴۹-۱۲۵۰-۱۲۵۱-۱۲۵۲-۱۲۵۳-۱۲۵۴-۱۲۵۵-۱۲۵۶-۱۲۵۷-۱۲۵۸-۱۲۵۹-۱۲۶۰-۱۲۶۱-۱۲۶۲-۱۲۶۳-۱۲۶۴-۱۲۶۵-۱۲۶۶-۱۲۶۷-۱۲۶۸-۱۲۶۹-۱۲۷۰-۱۲۷۱-۱۲۷۲-۱۲۷۳-۱۲۷۴-۱۲۷۵-۱۲۷۶-۱۲۷۷-۱۲۷۸-۱۲۷۹-۱۲۸۰-۱۲۸۱-۱۲۸۲-۱۲۸۳-۱۲۸۴-۱۲۸۵-۱۲۸۶-۱۲۸۷-۱۲۸۸-۱۲۸۹-۱۲۹۰-۱۲۹۱-۱۲۹۲-۱۲۹۳-۱۲۹۴-۱۲۹۵-۱۲۹۶-۱۲۹۷-۱۲۹۸-۱۲۹۹-۱۳۰۰-۱۳۰۱-۱۳۰۲-۱۳۰۳-۱۳۰۴-۱۳۰۵-۱۳۰۶-۱۳۰۷-۱۳۰۸-۱۳۰۹-۱۳۱۰-۱۳۱۱-۱۳۱۲-۱۳۱۳-۱۳۱۴-۱۳۱۵-۱۳۱۶-۱۳۱۷-۱۳۱۸-۱۳۱۹-۱۳۲۰-۱۳۲۱-۱۳۲۲-۱۳۲۳-۱۳۲۴-۱۳۲۵-۱۳۲۶-۱۳۲۷-۱۳۲۸-۱۳۲۹-۱۳۳۰-۱۳۳۱-۱۳۳۲-۱۳۳۳-۱۳۳۴-۱۳۳۵-۱۳۳۶-۱۳۳۷-۱۳۳۸-۱۳۳۹-۱۳۴۰-۱۳۴۱-۱۳۴۲-۱۳۴۳-۱۳۴۴-۱۳۴۵-۱۳۴۶-۱۳۴۷-۱۳۴۸-۱۳۴۹-۱۳۵۰-۱۳۵۱-۱۳۵۲-۱۳۵۳-۱۳۵۴-۱۳۵۵-۱۳۵۶-۱۳۵۷-۱۳۵۸-۱۳۵۹-۱۳۶۰-۱۳۶۱-۱۳۶۲-۱۳۶۳-۱۳۶۴-۱۳۶۵-۱۳۶۶-۱۳۶۷-۱۳۶۸-۱۳۶۹-۱۳۷۰-۱۳۷۱-۱۳۷۲-۱۳۷۳-۱۳۷۴-۱۳۷۵-۱۳۷۶-۱۳۷۷-۱۳۷۸-۱۳۷۹-۱۳۸۰-۱۳۸۱-۱۳۸۲-۱۳۸۳-۱۳۸۴-۱۳۸۵-۱۳۸۶-۱۳۸۷-۱۳۸۸-۱۳۸۹-۱۳۹۰-۱۳۹۱-۱۳۹۲-۱۳۹۳-۱۳۹۴-۱۳۹۵-۱۳۹۶-۱۳۹۷-۱۳۹۸-۱۳۹۹-۱۴۰۰-۱۴۰۱-۱۴۰۲-۱۴۰۳-۱۴۰۴-۱۴۰۵-۱۴۰۶-۱۴۰۷-۱۴۰۸-۱۴۰۹-۱۴۱۰-۱۴۱۱-۱۴۱۲-۱۴۱۳-۱۴۱۴-۱۴۱۵-۱۴۱۶-۱۴۱۷-۱۴۱۸-۱۴۱۹-۱۴۲۰-۱۴۲۱-۱۴۲۲-۱۴۲۳-۱۴۲۴-۱۴۲۵-۱۴۲۶-۱۴۲۷-۱۴۲۸-۱۴۲۹-۱۴۳۰-۱۴۳۱-۱۴۳۲-۱۴۳۳-۱۴۳۴-۱۴۳۵-۱۴۳۶-۱۴۳۷-۱۴۳۸-۱۴۳۹-۱۴۴۰-۱۴۴۱-۱۴۴۲-۱۴۴۳-۱۴۴۴-۱۴۴۵-۱۴۴۶-۱۴۴۷-۱۴۴۸-۱۴۴۹-۱۴۵۰-۱۴۵۱-۱۴۵۲-۱۴۵۳-۱۴۵۴-۱۴۵۵-۱۴۵۶-۱۴۵۷-۱۴۵۸-۱۴۵۹-۱۴۶۰-۱۴۶۱-۱۴۶۲-۱۴۶۳-۱۴۶۴-۱۴۶۵-۱۴۶۶-۱۴۶۷-۱۴۶۸-۱۴۶۹-۱۴۷۰-۱۴۷۱-۱۴۷۲-۱۴۷۳-۱۴۷۴-۱۴۷۵-۱۴۷۶-۱۴۷۷-۱۴۷۸-۱۴۷۹-۱۴۸۰-۱۴۸۱-۱۴۸۲-۱۴۸۳-۱۴۸۴-۱۴۸۵-۱۴۸۶-۱۴۸۷-۱۴۸۸-۱۴۸۹-۱۴۹۰-۱۴۹۱-۱۴۹۲-۱۴۹۳-۱۴۹۴-۱۴۹۵-۱۴۹۶-۱۴۹۷-۱۴۹۸-۱۴۹۹-۱۵۰۰-۱۵۰۱-۱۵۰۲-۱۵۰۳-۱۵۰۴-۱۵۰۵-۱۵۰۶-۱۵۰۷-۱۵۰۸-۱۵۰۹-۱۵۱۰-۱۵۱۱-۱۵۱۲-۱۵۱۳-۱۵۱۴-۱۵۱۵-۱۵۱۶-۱۵۱۷-۱۵۱۸-۱۵۱۹-۱۵۲۰-۱۵۲۱-۱۵۲۲-۱۵۲۳-۱۵۲۴-۱۵۲۵-۱۵۲۶-۱۵۲۷-۱۵۲۸-۱۵۲۹-۱۵۳۰-۱۵۳۱-۱۵۳۲-۱۵۳۳-۱۵۳۴-۱۵۳۵-۱۵۳۶-۱۵۳۷-۱۵۳۸-۱۵۳۹-۱۵۴۰-۱۵۴۱-۱۵۴۲-۱۵۴۳-۱۵۴۴



## شانزه سال جاوهروانی (۱)

دوینن له تەك نەمانی سوورایی خۆرنشینا  
 كەشەو هیواشی بانی، كینشا بەسەر زەمینا<sup>(۱)</sup>  
 تۆمارى شانزه سالی ژيانى خۆشەویستیم  
 ئاراتى پەر لە تاسەى دەروون و گیانی برسیم  
 بەجاری نایەچالی ژيانى پەر سزاوه  
 كە شەوقى چەندە گەنجى هەژارى تیا پزاوه<sup>(۲)</sup>  
 لە تەك هەموو عەزاب و ژيانى بى هیوادا

<sup>(۱)</sup> ئەم شیعەرە كە قەسائی ١٩٤٨ دەرئەوێ، پەنێرێنەوێ خۆشەویستییهكى سەرەتای هەرزەكارێهە (هۆرەقە) كە لەسالی ١٩٣٨ دەرئەوێ هاتووە واته: ئەكاتێكە وێرە كە هیچ تێ و شوێنەوارێكى ئەر خۆشەویستییه ئەر و دەرووندا نەهاتووە. بەلام گێڕانەرەى پەسۆزى پەسەرەتایكى لەوێنەى خۆى، ئەلەین هەرێمێكى ئەرسانەرە. یوو پەسۆزى داتانی ئەم شیعەرە، كە لەدەرئەوێكى ئەرە پاسى ئەكەم.

<sup>(۲)</sup> لەچاپى یەكەمدا، لەبانی (كینشا بەسەر زەمینا) ئۆسراوە (كینشا بەرووی زەمینا).

<sup>(۳)</sup> كاكەى قەللاج لەئێوان بەیتى سێهەم و چوارەمدا ئەم بەیتەى ئۆسپۆرە:

(دوینن كە وەك پرایم، بەگێڕێ داتەنیشتم)

لەپەر بەخۆزى جوانیت، لەبۆزى قوا، گەپیشتم)

لەپیش هەموو شتێكدا، (دوینن كە وەك پرایم ١) ئێه، بەلكو راستیەكەى:

(ئەمدا كە وەك پرایم ١) جگە ئەو ئەم پەیتە سەرەتای كۆپلەیهكى تازەیه، ئەكەوێتە دواى بەیتى شەشەم، بەلام ئەپەرێنەرەى ئەكاتى خۆیدا ئەوێم ئەكەوێتە. قەتەنیم بەرستێر زانیووە. پاسى ئەوێ ئێرەدا ئەكەم، كە ئەرەوێكى ئەم پەیتە، وێنەكە ئەكەوێت، كە پێچەوانەى وێنەى شەش بەیتەكەى سەرەوێهەر، ئەوێ (كاكەى قەللاج)، هەرێنەدا بێزانیایە ئەم بەیتە ئەكەوێتە دواى شەش بەیتەكەى پێشوو. ئەلێم: پاسى ئەم خاكە هەلەكەرم یز شوێنى خۆى، بەم بۆنەوێ پێویستە ئەوێ پێم كە مەبەست ئەوێ (هەرێ) ئەم بەیتەدا (بەسەرمان) ئەكە ئەم هەرێرە (كاكەى قەللاج) ئە (كاروانى ن ١٩٤٩) پاسى ئەكات، وەك لەشوێنى خۆیدا بەدەرێزى لێى ئەوێم.

نەم رەنجی سائە هایەم، که گشتی چوو بە بادا  
 لەتەن ئەمانەشا، من، هەرچەندە تیگەییشتووم  
 که دووی خەیاڵی دووری، پەری نیگاریی که وتووم  
 لەکانی قوولی دێما که بۆتە گۆری ئاوات  
 رزاهە نەقشی بالای بێندی ئالو والأت

مەبەدیلی / ١٩٤٨



## پنج خسته کی له سهر غهزه لنگی (شیخ نووری (۱))

(۱)

قەت نە دەوی ئازاری گیانی مەست و بیدارانی شهو  
خۆت نە خەیتە بەر شه پۆلی ئەشکی بێ پایانی شهو  
ئەوی کچی خواوەندی جوانیی و ئەوی چرای دیوانی شهو  
(خۆت بپاریزە لە ناھی دلبەرینداریانی شهو)<sup>(۱)</sup>  
نەک خوا ناکەردە گیرایی دووعای ئالانی شهو  
(۲)

وێڵم و تاریکە دەورم، فەرشی رینگەم مەینەتە  
بێ کەسم، تەنیا ئە ناڵم، مەرگی خۆم غەزەتە (۳)  
سازێ ئاھەنگی شەوانم، سۆزی جەرگی لەت لەتە  
(یا وەرۆ یاری ئە نیسم ئاھو ئەشکی جەسرەتە  
ئافەرین ئەوی بارەگە ئۆ، دیدویی گریانێ شهو)  
(۳)

وانەزانی دەستی خەم یادت لە دڵدا دەر ئەکا  
ئەشکی خوێنیتم دەلیلە بۆ کەسێ باوەر ئەکا  
گیانە کەم بەو تیشکی چاوەی شەپ لە گەل ئەختەر ئەکا  
(دڵ ئەبێتە قەترەیی خوێن و لە دیدەم سەر ئەکا  
هەر کەرا بووری بە دڵما سوو حەتی جارانی شهو)

<sup>(۱)</sup> شیخ نووری شیخ سەلح (۱۸۹۸-۱۹۵۹) یەکێکە لەشاعیرە گەورەکانی ئەم چەرخە دروێنە. لەشەرەوی گۆرە (پێرانی شیعرو ئەدەبیاتی گۆرە) نووسینی رەڤێتی حیلەس. بەرگی نووڕەس پەنەدا. ۱۹۹۹-۲۰۰۸.

<sup>(۲)</sup> سێ دێرەکانی پێشەیرە هێ منەر دوو دێری تەر کەوانەکان هێ خۆ ئێڵۆشجۆر شیخ نوورییە.

<sup>(۳)</sup> ئەچاچی یەکەمدا (ئەنھا ئەناڵم) نوسراوە، کە (ئەنھا) راستە (پێرانی پێشەکانی ئەم دێوانە).

(٤)

هه‌ده‌می فەرمووی: له‌به‌رچی کردەوه‌ت گریانەهەر؟  
 نافێ لاویتیتە، لاویی، قەلبەزەهێ سه‌یرانە هەر  
 مە وێم سه‌یران و خوشی پیشکەشی شادانە هەر  
 ئەشکی خەسره‌ت لازمی جەمعی سیابەختانە هەر  
 شەونمی سوبخە دەلیلی قەترەیه‌ک گریانێ شەو)

(٥)

هه‌ولێ زۆرم دا، له‌داوی زولفی ئەو بێ مروته‌  
 دەرچم و دوايی به‌یتم، به‌م عەزاب و مه‌ینه‌ته‌  
 پێی وێم بێ سووده‌ هه‌ولت، تاكو‌ ماوی جیگه‌ته‌<sup>(١)</sup>  
 (نووری له‌م پێچ و خه‌می زولفه‌ نه‌جاتت زه‌حمه‌ته‌  
 لای سه‌خی ته‌بعان مه‌حاله‌ روخسه‌تی میوانی شەو)

هه‌له‌یجه / ١٩٤٨

١. دایره‌ له‌چاپی یه‌که‌مه‌دا له‌ئێرێجۆره‌

## (چەپكە گۆلێك بۆ سەت فاتمە)

فاتمە<sup>(١)</sup>، دووچاوی مەستت، پڕ تەلیسمی جوانییە  
پڕ شەرابی خوشەویستی و عارەقی یەزدانییە  
بەژن و بالاگەت نمونە ی هەیکەلی یۆنانییە  
لارو لەنجەت مۆسیقایە، بەستەییە، گۆرانییە  
بووکی رازاوەی خەیاڵم، گیانەكەم سەت فاتمە  
تاقە پڕشنگینکی چاوت ئەوپەری ئاواتمە

\* \* \*

گەرچی دلداریی لەخاکی ئێمەدا، ئەفسانەییە  
هەر بەتەنیا بۆ کوپی خاوەن تەلارو عانیە  
گیانەكەم، ئەمما دلی من لەودلە شیتانەییە  
بێ ئەوەی هیچ شک بەرێ، کوژراوی ئەو چاوانەییە  
هەر بەتەنیا خوشەویستی شک ئەبەم، سەت فاتمە  
سەرۆتم ناوی، بزەدی تۆ ئەوپەری ئاواتمە

\* \* \*

خوشەویستی واکەنامە ی خۆایە بۆ پیغەمبەرە  
بەرزو ناسک، وەك هەناسە ی پڕ گۆلای دولبەرە  
ئەك وەكو خەزگەردنی دینارو گەوهر پەرورە  
ئەو كەسانە ی بۆ قرائتی، چەندە دلیان هەلوەرە

<sup>(١)</sup> ئەمچاوی یەكەمدا (فاتمە) نوسراوە، مەواڵە (رازای تەنیا یی) (ل ٢١)

خەلقى تر، پارەپەرستی، بابکەن، ست فاتمە  
 مەن بەتەنیا، تۆ پەرستی ئەوپەری ئاواتمە  
 \* \* \*

زۆر کەرەت ھانم ئەدا، داخی دەروونی پەرگەرم  
 بۆتی ھەلپەزەم سکاڵای ناسکی گەرم و گوپەرم  
 داخەگەم، کاتێ کەدیمە بەردەمت، واقی و پەم  
 وام ئەشیوینێ بەجۆری نایەلی ھیچ دەربەرم  
 بووکی رازاوەی خەیاڵم گیانەگەم ست فاتمە  
 گوینە بۆ ئەم پارە شل گەیی، ئەوپەری ئاواتمە

سەیمانی / ١٩٥٠

## (دوو چهشن دلداریی)

ئەم شیعەر لە چاپی یەگەمدا ناوی (دلداریی گچی تازە) یە (۱)، ئەگەرچی  
لەبەرەتدا ناوی (دوو چهشن دلداریی) بوو، هەر وەها ئەم شیعەر (هەمان چیرۆکی  
خۆشەویستی) من نیە، وەک (کاگەدی فەلاح) ئەڵێ...!

\* \* \*

ئەم دلەیی وەک بت پەرستێ روو ئەکاتە چاوەکەت  
نوێژ ئەکا بۆ تیشکی چاو و زولفە تێک ئالووەکەت  
گەرچی ئەیشیڵی بەزەبیری قۆندەرەو پێلاوەکەت  
قەت بەدلەرق باست ناکەم، نایز پێم ناوەکەت  
چونکە ئەیزانم تەلاری یارە خوا پێداوەکەت  
مەستی کردووی، بۆیە نابینێ لە عاستم، چاوەکەت

\* \* \*

باخەوان بۆنەر مەبەستە گۆل ئەلاویننیتەو  
بۆنەوادی گەورەیی بکاو بۆ پارە بیگۆرینتەو  
بیفرۆشی بەو کەسەیی خەلقی ئەپروتیننیتەو  
بۆنەوادی میزی شەرابی پێ برازیننیتەو  
کچ لەلای ئێمەش گۆلێکە، بۆیە پەرەردەیی ئەکەن<sup>(۱)</sup>  
تا برازیننیتەو میزی شەرابی دەولەمەن

\* \* \*

<sup>(۱)</sup> بێوانە چاپی یەگەمی (رازێ تەنیاپی... ۱۹۵۷ \_ ل ۳۶)

<sup>(۲)</sup> لە چاپی یەگەمدا (نوسراوە) (کچ لەلای ئێمە)



رەنگە لات وابى كە گوايه يارهكەت مارهت ئەكا  
 ۱. ئەخەيبانوى تەلارى بەرزى ئەم شارەت ئەكا  
 ئەم خەيالەت خاوە، تووشى داوى ئەو مارهت ئەكا  
 مەنكە وەك گورگىكە مەيلى ئەو لەش و لارەت ئەكا  
 ئەو بەتەنيا بۆ گولێ سەرمىزى يادەي<sup>(۲)</sup> تۆى ئەوى  
 مەر كە جارى بۆنى كردى، جا گولێكى نوێى ئەوى  
 \* \* \*

ئەو، گولێ بۆ مېزى يادەو پۆكەر و يارىي ئەوى  
 واتە تۆى بۆ تېپەپىنى كاتى بېزارىي ئەوى  
 مەن، گولم بۆ تۆوى باخى ژين و دلدارىي ئەوى  
 يانى مەن، تۆم بۆ ئەوينى عومرى يەكجارىي ئەوى  
 تۆم ئەوى وەك گول لەباخى مالى مندا هەلبەدى  
 ئەك گولێ سەرمىزى ئىمپروپىت و پىخوستى سەبەي  
 \* \* \*

مەن، ئەوينم هينى عومرەو، هى خەوى شەوگارىيە  
 وەك خەوى خاوەن تەلار و خاوەنى دىنار نىيە  
 هەربووەو هەرگىز ئەمىنى، هينى جاروبار نىيە  
 ناوى لىلى كۆنرەشيوئى چەشنى هى رووبار نىيە  
 جا ئىتر مەن وا قسەي خۆم پى گەيانى، بى درۆ  
 خەز ئەكەي هەروەك پەپوولە روو لەناگرەو بۆ

لەسالى ۱۹۵۰ دا وتراوەو

لەسالى ۱۹۸۳ دا تەواوگراوە

<sup>(۲)</sup> يادە: شەراپە، مەي.



## تەپلى بەتال

ئەم شىعرە لە سالى ۱۹۵۱دا وتراوه، بەسەرھانى كاپرايەكى رووخاوه كە  
لەسەردەمى (باشايەتدا) روونەكانە كۆشكىك و لەوى روخانى خۇى مۆرئەكات و دواى  
ئەو بەئىرزى ئەكەئەو و ئەبىت بەخاوەن پايتەكى بەرز..  
بەلام (كانەى قەللاج) ئەواونەكردنى ئەم شىعرە بەسەل ئەزانى، بۆئەوئى ئەم  
شىعرە بەئارەزووى خۇى لىك بەئەو.

(وەمزانی كە نامووس و حەيا نرخی كورانە<sup>(۱)</sup>  
راستگۆیى و ولات پەرودری، ئەنجامى ژيانە  
نەمزانی براكەم، هەموو ئەم ناوەزلانە  
وەك تەپلى بەتال، گەرچى زل و گەرەپە، دەنگیان  
دەسكردى خەيالن، لەژيانا نىيە رەنگيان)  
\* \* \*

(نەمزانی ئەتيكىتى سەدەى تازە، ریايە  
ئادابى لەلایە ئەوى وەك لوتى وەهاپە  
فیزی ئەم و ئەو هەلئەپەرىنى بەسەناپە  
كى بارى هەبوو، نۆكەرە ئەو، گوئى ئەلەقینى  
مەيمونە، تەشى ريسە، بەدل پیاھەلئەخوینى)  
\* \* \*

<sup>(۱)</sup> (كانەى قەللاج) (كوپالەى كوردە بە (گراڤە) ئەوەش سەپرتەر ئەو پە. ئە پەرەزەشدا تەلەت  
رەچايدە بەئەلە (كوپالە) نوسراوە ئەگىتا (گراڤە) پە. (كاروانى شىعەر) ۱۱۶، پەرەزەشدا ۸.

[illegible][illegible]

تاوا بهرق و کینهوه ههنگاوی نهنا بۆی  
 بیلانی نهکیشا بهخهیاڵ و خهوی بێ شوێ  
 تا که بیه تهلاریک و که من هاتهوه سهرخۆی  
 وهک دوو دلییهک قاچی بیهستیهوه تارێ  
 وهستا، وه پاشا، چووه ژووری بهشهقاری

۱۱) شری بدینسان می‌پنداشت که می‌توان دور گمراهان، قسری گام‌های دروغ‌ها را که می‌روا می‌فرستاده‌اند، شری قسسه  
تکلیف و اسامی گام‌های می‌روا می‌فرستاده‌اند.  
۱۲) بن شری: بن شری: که می‌تواند به‌دور، پروانه (پروانه) می‌روا می‌فرستاده‌اند، لیکن می‌تواند به‌دور، عیال، عبدالکریم  
مدرس، به‌دور، ۱۹۶۱، ل. ۳۳.

لەو رۆژدەوێ هەرجێی کە ئەزانی و نە ئەزانی  
 لەو کۆشکە هەلێ رشت و فرۆشتی بەنێهانیی  
 کۆتایی بەژینی لەو پێشێ، بەو هانی  
 لەو ساوێ قەلەمبازی ئەدا پایە بە پایە  
 بۆ هەلمەتە کاسەیی گەلەگەیی، بۆر بۆرە سایە<sup>(١)</sup>  
 \* \* \*

ئینجا کە گەیی ئەو بە پلەو پایەیی ئەمڕۆی<sup>(٢)</sup>  
 کۆبوونەوێ لێی پایە پەرستانێ وەکوو خۆی  
 تاکو بەتەشی رستێ و بادانی درۆ بۆی  
 سەودا لە پەنایا بکەن و (جێ) بفرۆشن  
 پارووبگلیتێن بە شەو و بادە بنۆشن  
 \* \* \*

شەو مێزی شەرابی کە ئەرازیەوێ بۆ کۆر  
 رووناکی ئەبەخشی لە شەودا، ویسکیی سەرمۆر  
 جا پێک و سەری گەرم و قسەو بابەتی سەدجۆر  
 هەر پەخشی ستایش بۆر بە سەرکاکی بەرێزا  
 هەر گۆل ئەکرا، جا، بە یەخەیی خاوەنی مێزا  
 \* \* \*

<sup>(١)</sup> سایە: سێبەر، هەلمەتە کاسە: مۆلی چارچۆکی خۆنێهەلقورتێن و بن چارۆر رۆر، بێرە  
 (فەرەنگی خال، ٢: ٤٢٠، سێلیمانی ١٩٧٤ ئەنۆمەرە ١٩٧٦، ئەبەرگی فەرەنگە کە نووسراوە).

<sup>(٢)</sup> پایەیی ئەمڕۆی: مەبەست سالی ١٩٥٦ کە شیعەرە کە ئێدا وێراوە، چونکە یاسی کابرایەکی  
 رێوخازە لەسەرەمی پاشایەتێدا.



هه‌ڕچی و تێوو هاو ده‌مه‌که‌ی، گشتی و ده‌هابوو  
 پیلان و گهل و رۆله‌یی گهل، ناگر و کابوو  
 بۆ سودی که‌سان، ملی چه‌ند رۆله‌ شکابوو  
 له‌م نه‌قشه‌یه‌دا، کاکێ مه‌ژن، پیاده‌یی شابوو<sup>(A)</sup>  
 لاقی مه‌ژنی و گه‌وره‌یی نه‌و، هه‌روه‌کو بابوو

\* \* \*

ئەوسا قىسەكەي ھاتەۋە گۈي، زۇر بەزۋالى  
(تۈدەنگى دەھۋلىكى، ۋەيا تەيلى بەتالى!)

لمبائی ۱۵۱۹۵۱ و تراوو

لبنانی ۱۵۱۹۸۳ تہواوگراوہ

<sup>10</sup> پيامدهی (شا) له یارای (شه لومړی) نه، هېچ د مسله لیکلې نېټه؛ دغه دین ستگ بنی یو پښتور.



### چاوه پروانیی بی هووده

هه موو روژئی له بهر سهیری بقی شه به ژن و بالایه  
 هه سر ریتا نه وه ستم من، هه تا کو ناوی پیم دایه  
 به دوو چاوی که شهوقی چاوه پروانیی نه یتر و کیئنی  
 به دوو چاوی که سپری قوولی لاویتی، نه در کیئنی  
 سهرنجی ری نه دهه، ریگا، هه موو شیوهی شهوی تیایه  
 وه کو دنیا له ناو جوانیی نه وا توایته وه، وایه  
 شنه ی با، باسی جوانیی نه وا، به گوئی مندا نه چرپیئنی  
 هه موو ده رکه وتنی شوخی، دلی من دانه خورپیئنی  
 به لام خورپیهی تهوای دل له گهل ههنگاوی نه و دایه  
 که سهرتا پا له ناوازی به هه شتی خواوه. پهیدایه  
 به لی، کاتی که نه وه ده رکه وت، ئیتر من بی سهروشوینم  
 به تیشکی خوری جوانیی نه وه، به جاری قولپ نه دا خوینم  
 وه کو چون نه ونه مامی، گهرده لوول نه بیبات و نه یهیننی  
 له شم موچرکی دلداری، وه ها ناخی نه بزویئنی  
 نه گهرچی وه که خه یالی من عه با دهوری له شی داوه<sup>(1)</sup>  
 له نه ندام و له ش ولاری بلند و ریکی نالاه  
 به لام کاتی که با چمکی عه با که ی لانه دا، تاوی  
 نه ریژی پووژی نایابی، له سیحری خوابی، لا فاوی

سلیمانی / ۱۹۵۱

<sup>(1)</sup> ناشرکرایه که له بهر به یته وه (کۆنیه) به کی تازه دهست پین نهکات به لام کاتی خوی پیم تهراوه دهکرا.



### (رازی ته نیایی)

ئەم شیعەرە ھەرچەندە لە ساڵی ١٩٥١ دا وتراوە بەلام شیوەتیگە، یان  
ئاوردانەووەیەگە لە قوناخیککی لەو پێشتر. واتە لەم رووەوە، ئا زادەپەتک لە  
(شانزە ساڵ چاوەروانیی) ئەجێت وەکو لەو نامیلکەیدەدا، بای ئێگەم کە  
ئەگەر ئێتە دوای ئەم دیوانە.

ژیان و ئەرکی ناخۆشی پەپوولە ی ئارەزووی کوشتن  
شەرابی جامی دلداریی، لە تافی لاوییا رشتن  
تەمی رۆژانی پێ مەینەت، وەھا تاریک و چلکەن بوو  
نیگاری خۆشەویستی دڵ، پەری ئاسایی، تیا و ن بوو  
شەوی تەنیایی، رووناکیی چرای ئاواتی، خنکەم  
دەسی ناکامیی، ئاوازی دەروونی کەیلی، تاسانم  
ئەوا ئیستە لەگەڵ زامی  
دەروونی پێ لە ناکامیی  
ئەپنوم چۆلی سەرسامیی

\* \* \*

لە تەنیایی شەوی ژینا، ئەنیم ھەنگاوی کوێرانە  
نییە دەستی، دەرمبێنن لەناو ئەم گۆرە وێرانە  
نییە جوانی، سەری کاسم، بێنیمە سەردلی نەرمی  
کە ھیلاکی لەشم دەرکا، خەوی سەریاوەشی گەرمی  
ئەگێرم چاوی بێ تینم، بە تاریکی شەوا، سەرسام

ههه پرشنگی دوو چاوی، که رووناکی بکا، رینگام  
 دهههیری بانی غههناکی  
 سهوی پر ترس و سامناکی  
 ههیه یهک توژه رووناکی  
 \* \* \*

ههیه تهنیا په ریزادی، که پالم پیوهنی، نازی  
 که بههردی سیس و ژاکاوم، بیورنینهوه، رازی  
 تریقهی نهو، ته می نهه یهئسه رامانی له سههراوم  
 وهکو لایلیه ژیری کا، دانی مندانی گریاوم  
 بهانی گوئی ههئنه خهه، بینجگه له خورپه ی سست و لیدانی  
 دانی په ستم، که نووژهی دی بهههستهه رازی په نهانی  
 ههیه هههههنگی ههیه نایی  
 لهههیه شوینن لهههیه لایی  
 شهقهی بانی شههه یایی



١ اسكري العشاق بالخمر المباح

من نأيا ذلك الثغر الشهي

\* \* \*

بفرك السابح في موج السنا

فاض من وجه سماوي وديع

دافء كالشوق في جفن المنى

رائع كالسحر.. كالغن الرفيع

\* \* \*

وجهك.. أو اه .. ماجدوى الكلام؟

في جمال.. لج في.. أسراره

ان سر الحسن في ذاك القوام

تعجز الأقلام عن اظهاره

\* \* \*

فانظري قد ضاع هذا العابد

في الدياجي وحده صنو السقام

بات يكفيه شعاع واحد

من سنا عينيك في هذا الظلام

## ئۇبالی خۆت بەئەستۆی خۆت<sup>(۱)</sup>

بەدەستى خۆت، كە جامىت خىستە سەرلىتوت غەشىمانە  
 ئەگەر زەھرىشى تىدايوو، گوناھى خۆتە بىزانە  
 ھەلە ياخود گوناھت كرد، لەكاتىكا كەبى ھۆشى  
 سزاو تالاولى ھەرجى بى، ئەبىن وەك يادە بىنۆشى  
 ئەگەر پىاويت و ئەيزانى، كەوا ئۇبالی كىدارت  
 لەئەستۆى وردى خۆتايە، ئىتر بى سوودە ھاوارت

۱۹۵۳

<sup>(۱)</sup> ئەم شەپەرە سەردەتاي چىرۆكىگە، كە داخەكەم كانى خۆى ئەوانەكراوەر ئەو سىز بەيلىنى ئۆردە  
 نوسراوە. قىسەى قارەمانى چىرۆكەكەپە، كە دىوانى ئەم قىسانە خۆى ئەكۆزى. داخەكەم ئەوانەكراوەر  
 ئەمىش. يور بەھۆى ئەودى گەلىكە قىسەى ئامەراى دىوانى. و ھەرىكەسىگە بەبارى دلى خۆیدا ئىتكى  
 بىدانەردە، بۆلەردى چاكار ئەم چىرۆكە بگەيت. تىكايە مېزانە پىشەكى ئەم دىوانە.

## خه‌رمانه<sup>(١)</sup>

ج سڤڤڤڤت له‌ناودا، خه‌شارداوه به‌په‌نهانی  
 که چاوت چه‌شنی ئاوینه وه‌هائی په‌رده درکائی  
 نه‌زانم دل هه‌یه، وه‌ک مس، که ژه‌نگ دینن به‌ئاسانی  
 دانی تو زینری تیزابه له‌کوینه ژه‌نگی هه‌لهانی؟  
 نه‌مانه گه‌رچی تن ناگه‌م، به‌لام پیویسته بیزانی<sup>(٢)</sup>  
 هه‌تا ماوم له‌دنیا دا، فریشته‌ی باخی ئاوانم  
 به‌دل هه‌رچه‌شنی خه‌رمانه، له‌دهوری مانگی گۆناتم

١٩٥٢

<sup>(١)</sup> نهم شیعره له‌چاپی یه‌که‌مدا (بازی له‌نیایی ١٩٥٧، ل: ٣٨) ئاوین (من و تو) به

<sup>(٢)</sup> نهم دینره له‌چاپی یه‌که‌مدا له‌ییرچوو.



# په یامی یار<sup>(۱)</sup>

له یار دوه  
له شوخ شهنگی یار دوه  
له رازی پر نیهانی یا  
له تەك شنه ی بهیانی یا  
په یام له یاری جوانه وه  
گه یشته لام

\* \* \*

بهرامه که ی  
گولای باخی نامه که ی  
که ناوی زینده گانی یه  
شهرابی کامهرانی یه  
گولی هیوای ژیا نه وه  
گولی هیوام

\* \* \*

چ نامه یی؟  
چ په نجه یی؟ چ خامه یی؟  
نه وه نده دل نه کاته وه؟  
خه فته له بیر نه باته وه  
نه خاته ناخی گیانه وه  
ته زووی به تام؟

سلیمانی / ۱۹۵۸

<sup>(۱)</sup> نهم شیعره له چاپی نه که ههستا نییه، چونکه دهان دهه چوونی چاپی نه کهم دهستاره.

# بۆ سه ر كىلى گلىكۆى ئازىزان

باشكۆ، يان بهشى دووهى رازى ته نيايى



## بەشەکی

١٠٠. ك خە (رازى تەنیاىى) بۆیەكەمجار، لەچاپدرا، مەن تەنیا  
 ١٠١. (سوارینە)م، بەبۆنەى مردنسى دوو لاوى جوانەمەرگەرە  
 ١٠٢. ئەو کە هەردووکیان لەچاپى یەكەمدا نووسراون. بەلام دواى  
 ١٠٣. (رازى تەنیاىى) ناچاربووم تەكای هەندىك برادەرە  
 ١٠٤. (سوارى) بەرێزم بگرم و هەندىك چوارینى تری لەو بابەتە<sup>(١)</sup>،  
 ١٠٥. (سوارى) جا لەبەرئەو، وام بەچاك زانى، هەلبەراردەیهکیان بخرە  
 ١٠٦. دواى دیوانەكەو، لەشیعرەكانى تری جیا بگەمەو، ناوى بنیم  
 ١٠٧. (سوارى) گەنگۆى ئازیزان، چونکە هەریەکیکیان بەو  
 ١٠٨. بەبەستە دانراو، کە لەسەر کێلى ئەوجۆرە کەسانە بنووسریت.  
 ١٠٩. شایانى باسە ئەو چوارینانەى بۆئەو مەبەستە دانراون، گەلیك  
 ١١٠. لەوەزۆرتەن کە لێرەدا نووسراون، بگرە لەوانەى سێ ئەوەندەو  
 ١١١. چوارئەوئەندەى ئەم چوارینانەى لێرە بن، بەلام هیچیانم  
 ١١٢. لەبەرئەو، لای خوشم نەنووسراوەتەو، وەكو بیرم بێت،  
 ١١٣. هیچیشیانم لەو پلەیەدا نەدیو، کە سۆراخیکیان بگەم، تاكو  
 ١١٤. لێرەدا ببنوسمەو.

<sup>(١)</sup> لێرەدا مەبەست ئەو شەعرانەپە کە لەسەر شێوەى چوارینە (رباعى) دانراون. ئەکە لەسەر کێشنى  
 چوارینە کە کێشێكى تاییبەتیپەو ئە (بەحرى مەزەج) دەرئەهێنێن بێوانە (تاریخ الادب- من الغردوسی  
 آل السعدی، المستشرق آج بران، ترجمه د. ابراهیم امین الشواربی، مطبعة المصفاة بعباس،  
 ١٩٥٤، ص ٤٨)

بەم بۆنەییەوه پێویستە بۆ ئێمە من هیچ شتێکم ئەوەندە نەوه  
 پێ گران نییه، کە لەسەر داخوازی خەڵک شیعەر دانێم، بەتایبەتی  
 ئەو شیعەرانی لەسەرکێشێ مردووێ ئەووسرێ، بەلام لەگەڵ  
 روولێنانی دۆست و ناشنایاندا ئەلێ چۆ؟ لەناو ئەو شیعەر  
 کەمانەدا کە لێم وێ بۆ، تەنیا داخ بۆ (شیوەن) هەبێ  
 (بیکەس) ی شاعیر ئەخۆم، کەبۆ یادکردنەوهی مامۆستای ناوبراو  
 دامناوێ لە کۆبوونەوهی سینه‌مای (سێروان) دا لە سلێمانی  
 خۆیندمه‌وه، داخه‌که‌م لەگەڵ هه‌موو هه‌ول و ته‌قه‌للایه‌که‌دا بۆم  
 نه‌دۆزایه‌وه. له‌کۆتاییدا هیوام وایه‌ ئەم چهند چوارینه  
 هه‌لبژاردیه‌شتان وه‌کو نه‌وانی تر به‌دڵ بیت..

١٩٨٤/٤/٢٢



ب (له‌مالی جه‌لال سائیب) وتراوه، که له ۱۹۳۸/۷/۲۴ له رانیه  
لوراوه.

مای نه‌جه‌ل هات و له‌ناکاوا، ده‌فته‌ری ژینی ډیریم  
مانو دوینی خونچه‌بووم، نه‌مړو به‌ناهق هه‌لوهریم  
وه‌ک بروسکه نه‌ونه‌مامی ډارنی، وه‌ختی چرو  
هات و گولله‌ی ویل<sup>(۲)</sup> له‌ناکاوا<sup>(۳)</sup>، بی گونا‌ه جه‌رگی ډیریم

۱۹۳۸<sup>(۳)</sup>

<sup>(۲)</sup> نه‌وی راستی بیت گولله‌ی ویل نه‌وه‌یه: که له‌لای لایه‌لاره کسینگی بی تاران بکوژیت، هه‌رچه‌نده  
له‌مالی جوانه‌میرکه ژور بی تاران بوو و گولله‌کشی به‌تایبه‌تی ناراسته‌ی نه‌نه‌کرايوو، به‌لکو شرايوو  
به‌جینگی یارگیه‌وه، که به‌رنگه‌وت نه‌وی تپدا‌نوستیوو، به‌لام هه‌رچه‌م‌ن بیت گولله‌ی ویلی پس  
ناتری. له‌گه‌ل نه‌وه‌شدا چونکه له‌کاتی خویدا گولله‌ی ویلم به‌کاره‌یتاره نه‌مویست بیگوریم.

<sup>(۳)</sup> نه‌وی من ډیرم بیت له‌سهره‌تادا به‌رکه‌ وایوو. (هات و گولله‌ی ویل له‌ناکاوا) به‌لام له‌دواییدا گوریم  
به (له‌سهره‌دا) و له‌خوینده‌وه‌دا هه‌ر وتوه: (هات و گولله‌ی ویل له‌سهره‌دا)، به‌لام وایرینه‌کیریت  
له‌کاتی نوسینه‌وه‌ی شپه‌ره‌که‌دا که‌راوه‌نه‌وه‌ یۆده‌کی پیشووی، هه‌رچه‌نده (له‌سهره‌دا) به‌راستری  
له‌زانم، له‌گه‌ل نه‌وه‌شدا نه‌مویست بیگوریم.

<sup>(۴)</sup> وه‌ک له‌ماموستایان (هه‌لی شهرم، نیهان صواب "برای که‌مال"م بیستوو له‌سهره‌کینگی قهرده‌ک سالی  
۱۹۳۷ به‌میژووی کوشتنی ډانراوه، به‌لام که‌ک نیهان له‌لیت: به‌پنی نوسینی چه‌میل صواب و مسته‌فا  
صوابی مامی کاره‌ساته‌که له‌سالی ۱۹۳۸ رویتاوه. به‌م بۆته‌یه‌وه سوباسی ماموستایان که‌ک هه‌لی  
شهرم و که‌ک نیهان صواب نه‌که‌م.

بەزمانی (موحەممەد کەریم)ی ھاوڕێمەرە و تراوێ گە لەسەرەتای لاویدا،  
خۆی کوشتووێ:

برام وای ئەگەیی ئاخۆ<sup>(١٥)</sup>، لەداخی ناخۆمیدییمە  
ئەگەرچی زامی سەرسنگم نیشانەیی جوانەمەرگییمە  
بەلام بۆیە دلم بەرگوللەدا زانیم کەچی تیاپە  
دلی وینەیی کچی تیاپن، ئەمانی باشە بۆچییمە<sup>(١٦)</sup>

١٩٥٣

بۆ (مەهتابی شیخ جەلال شیخ رەشید) و تراوێ گە لەمەرەتای لاویدا  
جوانەمەرگ بوو:

کە رابوویدی، بەئەسپایی، لەسەرئەم گۆرە پێ دانی  
کە مەهتابییکی تێداپە، مەگەر ئەو خواپە بیزانی  
لەباخی خوشەویستییدا، گوللەیی ئەوجوانیی بوو  
کەچی کاتی گەلاریزانی ئەو، هیشقا بەیانی بوو

١٩٥٩

<sup>(١٥)</sup> لەچاچی یەگەندا: (برام وای مەگەر) ئوسراوێ گە هەڵپەر (برام وای ئەگەیی) راستکرد.

<sup>(١٦)</sup> (کاکایی قەللاج) کەپەسی شە چوارپەنجە ئەمکات وای چوشتا ئەمکات کە گواپە مین بەزمانی ئەولامەرد. شپوون بۆ عێش و پەسەرەتای عێش ئەمکات و گواپە نل پەر گوللەدان پەرەرا ئەمکات. لەپەرەردەیی وێنەیی کچی تیاپە! جگە لەمەردی پەرەتەپەرە، لیستیەتە تاران و ئاروشتا تۆزەم. پێوەشەلکێش! بێوانە (کەروانی شیخ) ل (١٦٢، ١٦٣) یگومان ئەگەر ئەمەن و بۆلگەر پارەتیم بەمەن. ئەمەپەگەگەندا وەلامی یەكە پەسەکی ئەم قەسائە ئەمەردە: بەلام ئەمەن ئەمەن شەپەری (خەرماتە) ئەمەمەن سەلدا و تراوێ ئەمەن پەرەتەپەرە، پێ قە ئەرەتەن و شەپەری: کەسێک ئەمەدەپەتەن هەن پەتە پەرەتە، ئەمەن ئەمەن وێنەیی کچی تیاپە، چارێکی ئەر شەپەری وەما بۆمەچ کچی ئەمەن.

بە (ئەزادى رەمىزى ئەفەندى) وتراوه گە قوتابى گۆلىجى پزىشكى بووه  
لەبەسەن و، لەهەرهتى لاويدا مردوووه:

دەرختى رەنجى چەند سالەم، گەمى مایوو چرۆدەرکا  
گەمى مایوو بەرى باخم، ژيانم پەر لەسێبەرکا  
بەنو ئاواتە من ئەژيام، لەکونجى دوور ولاتیکا  
لەپەردن، تەلارى ژینمى رووخان، لەساتیکا

۱۹۶۹/۳/۶

بۆ (شیخ ئەحمەدى شیخ رەزای بەرزنجى وتراوه، گە لەنەخۆشخانەى  
سلیمانى گۆچى دواىى کردوووه:

هەتا مایووم، دەسى قاسەم، نەگەییە چاکى دلخوازى  
نەبۆشم مەستى بۆنى بوو، نە گویچکەم گەیلی ئاوازى  
گەردیشم لە ژووریکى نەخۆشخانەى سلیمانى  
نەلسمۆزى لەدەورم بوو، نەکەس بەر مردنەى زانى





